

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Dato
12. mars 2019

Innspill til scenekunststrategi

Vi takker for invitasjonen til å komme med innspill til arbeidet med ny scenekunststrategi.

Bakgrunnen for våre innspill er at Dansearena nord er Nord-Norges senter for dansekunst. Vi jobber med produksjon og formidling av ny, norsk dans og scenekunst i Nordland, Troms og Finnmark. Dansearena nord fungerer som en sterk støttefunksjon for landsdelens dansekunstnere gjennom produsentstøtten. I tillegg til å støtte opp om landsdelens kunstnere, har vi et omfattende nasjonalt samarbeid i tillegg til at vi også jobber med formidling og produksjon med partnere i det internasjonale markedet. Vårt geografiske arbeidsområde i Nord-Norge er utgangspunktet for vår kunnskap og vi bruker denne kunnskapen til å etablere produksjons- og formidlingsmuligheter både nasjonalt og internasjonalt. Dansearena nord er én av 5 stiftere av det nye, nasjonale turnénettverket Dansenett Norge. Våre aktiviteter bidrar til rekruttering og utprøving i scenekunstheltet samtidig som vi bidrar til mangfold og faglig utvikling i et nasjonalt perspektiv.

Dansearena nord er med andre ord ett av Norges største og mest veletablerte sentre for dans med en omfattende kunnskapsproduksjon og det er på bakgrunn av dette vi uttaler oss.

Hva bidrar til å fremme produksjon og formidling i scenekunstheltet?

Det er helt sentralt for produksjon og formidling at det finnes gode og **tilrettelagte støtteordninger** for både produksjon og formidling av scenekunst. Fond for lyd og bilde, Kulturrådet, Fond for utøvede kunstnere, Barentssekretariatet, Creative Europe, Sametinget og mange andre bidrar til finansiering. Dog er det en utfordring at ingen av disse fullfinansierer og mange kunstnere sliter med å skaffe tilstrekkelig finansiering. Samtidig som det er krav til medfinansiering har både fylker og kommuner i stadig mindre grad frie midler til enkeltstående prosjekter. Dette er en utfordring som angår mange kunstnere. De fleste mottar litt midler fra flere hold, men dette bidrar til økte administrative byrder. På tross av at midler kanalisert gjennom Kulturfondet er viktig for å støtte produksjon er det like viktig at det også lokalt og regionalt er mulig å skaffe finansiering. Man kan med fordel styrke kompetansesentrene for dans slik at de i større grad kan medfinansiere kunstnere i sin region, noe som vil bidra til maktspredning i forhold til Kulturrådets dominerende innflytelse på hva som vurderes som støtteverdig.

Det er også viktig å nevne **produksjonsrom** som er egnet for scenekunst. Siden dansekunst i Norge er kjennetegnet ved lav grad av institusjonalisering spiller flere av kompetansesentrene for dans en viktig rolle for å tilby residens og øvingslokaler. På grunn av det store press på produksjonslokaler mottar Dansearena nord kunstnere fra hele landet. Det er viktig å opprettholde og utbygge mulighetene for

produksjon i hele landet. Lokalene må ha svikt i gulvet, tilstrekkelig ventilasjon, god varmekontroll og tilgjengelighet over lengre tid. Det er mest hensiktsmessig dersom kompaniene disponerer slike lokaler alene i en gitt periode for å kunne flytte inn med eget utstyr for produksjon.

Formidling av scenekunst er kostnadskrevende fordi det i liten grad kan effektiviseres gjennom økt bruk av maskiner. Å flytte på folk, utstyr og scenografi er en krevende øvelse og kan koste dobbelt så mye i Nord-Norge som i Oslo. Det nyetablerte Dansenett Norge er et svært viktig tiltak for å vise mer dansekunst i hele landet. Produksjoner som turnerer i regi av Dansenett Norge blir subsidiert og er dermed mye lettere å presentere for arrangører som ikke har kompetanse eller erfaring med å søke gjestespillstøtte på egen hånd. Dansenett Norge bidrar til å bygge formidlingskompetanse hos arrangørene og bidrar også til at flere kunstnere møter publikum i hele landet. Parallelt med Dansenett Norge sine aktiviteter er det dog også viktig at andre produksjoner kan få mulighet for å spille. Turnévirksomhet utenfor Dansenett Norge krever omfattende produsentarbeid og tilsvarende midler fra eksempelvis gjestespillordningen i Kulturrådet. Gjestespill og ordningen for gjenopptak er helt sentrale ordninger i infrastrukturen rundt formidling. Derimot har UD sin midler til gjestespill i utlandet vært under press i flere år og vi ser med stor bekymring på at det for hvert år blir stadig vanskeligere å finansiere spillinger i utlandet. I et samfunnsmessig perspektiv er det viktig at offentlig finansierte forestillinger blir vist til publikum i hele landet og i et sterkt konkurransebetonet marked er det like viktig at norske produksjoner kan få støtte til å spille i utlandet – ellers har vi ingen muligheter til å stå oss i konkurransen mot land med lavere lønns- og produksjonskostnader.

Land som Canada og Australia har i en lengre periode kjørt en ganske offensiv kulturstrategi med tilhørende støtteordninger. Resultatet er at mange kunstnere fra disse land oppnår internasjonale kontrakter og dermed framstår synlige og sterke i det internasjonale markedet.

Det er definitivt mulig å tenke at også Norge kunne tatt en slik plassering i det internasjonale markedet. I Norge spiller Performing Arts Hub en viktig rolle som formidler av norsk scenekunst på de store internasjonale markedene samtidig som produsentene for kompaniene og de kunstneriske ledere trenger økonomiske muligheter for å inngå i strategiske allianser i det internasjonale markedet.

Har du eksempler på vellykkede prosjekter eller tiltak som har fremmet nye typer samarbeid og økt visning av scenekunst?

Det nasjonale turnénettverket Dansenett Norge er absolutt et viktig tiltak for å fremme økt visning av scenekunst. Videre vil vi gjøre oppmerksom på, at Dansearena nord har hatt samarbeidsprosjekter over landegrensene i mange runder. Samarbeid med institusjoner i andre land sikrer deltakelse av norske kunstnere, gir dem formidlingsmuligheter i utlandet og medfører ofte nye muligheter på et senere tidspunkt. Når vi i fjor samarbeidet med en australsk koreograf om et verk, som hadde aboriginske og samiske historier som sitt tema, var NorrlandsOperan en god samarbeidspartner som sikret ekstra finansiering inn i prosjektet, prøvelokaler og muligheter for turné i Nord-Sverige før turnéen i Norge. Samarbeidet med NorrlandsOperan er et eksempel på en samarbeidsmodell som vi regelmessig benytter oss av: etablering av gode samarbeidsrelasjoner med partnere andre steder i Norge/Verden, kartlegging av ressurser, arbeidsdeling, definering av innsats samt felles ansvar for formidling.

Hvilke strukturelle utfordringer finnes i dag på scenekunstfeltet?

Dansefeltet holder på å bygge en nasjonal infrastruktur. De regionale kompetansesentra ligger spredt over hele landet og har ulike forutsetninger, omfang av arbeidsoppgaver og finansiering. De sentrene som har jobbet lengst og har vist gode resultater er dessverre fremdeles i en situasjon der de i stor grad drives av ildsjeler som legger ned enorme mengder tid for å få hjulene til å gå. På tross av sentrenes gode resultater er de sårbare rent organisatorisk og trenger ikke bare forutsigbarhet men også en styrkning for å sikre at den viktige infrastrukturen de representerer ikke blir borte med ildsjelene. Sentrene er kostnadseffektive, fleksible og samarbeidsvillige, men det brukes store administrative ressurser på å

søke, forvalte og rapportere en stadig strøm av prosjekter som finansieres enkeltvis. Det kan ikke være i noens interesse at sentrene selv, samt ulike støtteordninger, må bruke så mange ressurser på søknader om enkelttiltak. Resultatet blir at det brukes store mengder tid på prosjektforvaltning både i sentrene og i Kulturrådet samt at Kulturrådet kommer til å fungere kuraterende i forhold til hvilke prosjekter sentrene kan gjennomføre. Vi mener, at man med fordel kan gi for eksempel DansiT og Dansearena nord et reelt løft og dermed bidra til at ressursene går til produksjon og formidling framfor administrasjon.

Det er også en utfordring at kommuner og fylker ikke setter av nok midler til fri scenekunst. Som en helt sentral del av kommuners utvikling bidrar kunstnere til den demokratiske samtalen. Dette bør kommunene og fylkene i større grad bidra til. Kunst- og kunnskapsproduksjon bør være en del av kommunenes og regionenes lovpålagte oppgaver.

Hvilke tiltak må til for at disse utfordringene kan løses?

Nettopp fordi kompetansesentrene for dans er veldig ulik i størrelse og omfang er det stor forskjell på behovene. Vi mener derfor at det er hensiktsmessig å se på en 3-delt modell som ivaretar tre ulike typer sentre:

- Nye og mindre tiltak bør prosjektfinsieres gjennom den eksisterende ordningen i Kulturrådet som heter Regionale kompetansesentra for dans.
- Sentra, som har opparbeidet seg en sterk regional plassering i feltet og som driver med produksjon og formidling regionalt kan overføres til fylkeskommunes forvaltning, dette omfatter også de sentre som ligger under kommunal drift.
- De største sentra som har høy kvalitet i utvikling av kunstneriske prosjekter samtidig som de tilbyr residensvirksomhet, produsentstøtte, co-produksjoner, seminar og turnévirksomhet nasjonalt og internasjonalt overføres til staten på samme kapittel som de øvrige statlige institusjoner.

Dersom vi skal se på Norgeskartet er det også viktig å anerkjenne de geografiske, økonomiske og praktiske utfordringer med å drive med scenekunst i Nord-Norge. Det krever stor innsats og økonomi å være synlig i den nasjonale diskursen. Nord-Norge har flere interessante og sterke miljøer for scenekunst som absolutt bør styrkes. Vi mener det kan være hensiktsmessig at vi ikke tenker i opprettelsen av flere små enheter, men at vi tenker samlet for landsdelen. Det er et sterkt behov for å styrke det frie scenekunstmiljøet i Tromsø-regionen og vi ønsker derfor å se på muligheten for å opprette nye stillinger under Dansearena nord som har scenekunst som sitt fagområde, med arbeidsplass i Tromsø. Disse stillinger vil ivareta scenekunstmiljøene og innta en produsentrolle som kan bidra til et løft for den delen av feltet i nord som strekker seg utover dans som uttrykksform. Dersom man tenker samlet rundt et løft for landsdelen vil vi sikre stor grad av kompetanseoverføring, deling av ressurser og nettverk.

Hvordan ønsker du at scenekunstfeltet skal se ut om 5-10 år?

Når man jobber med scenekunst i regionene kan det være en utfordring å være i dialog med et sentralt styrt Kulturråd som har så stor innflytelse på økonomien i feltet. De største kompetansesentra for dans, som har så viktig en nasjonal funksjon, bør løftes inn på statsbudsjettet med et reelt økonomisk løft. Dette vil gi en styrkning til feltet i hele Nord-Norge og hadde bidratt til mer samarbeid og flere muligheter for produksjon og formidling av kunst fra og om nord. Et reelt løft til kompetansesentrene hadde også bidratt til økt samarbeid med andre aktører nasjonalt og internasjonalt. Ikke minst hadde det bidratt til mer selvstendig råderett over innhold og kvalitet, slik at ikke Kulturrådet til enhver tid må ta stilling til innhold, deltakere og format. Vi mener at Kulturrådet utmerket kan fortsette å støtte prosjekter, men at deres erfaring, vilje og kompetanse til å støtte aktiviteter som delvis går til drift og langsiktige strategier ikke er til stede i dag.

Det er derfor viktig, at de sentra som har størst betydning og omfang løftes ut av prosjektordningene og inn på statsbudsjettet. Forvaltningen av sentrene kan praktisk foregå via regionene, men vi ønsker at

sentrene anerkjennes for sin sentrale, nasjonale funksjon på lik linje med Dansens Hus og ber derfor også om at både stat, region og kommune har et ansvar for framtidig drift. En slik satsing vil også styrke produsentleddet som er helt sentralt for det arbeidet som gjøres for scenekunstnere på et nasjonalt og internasjonalt nivå.

Utover en tydelig satsing på kompetansesentrene for dans og scenekunst ønsker vi oss sterke internasjonale satsinger, fordi norsk scenekunst har et uforløst potensial til å spille mer i utlandet. Norsk dans og scenekunst har mange unike stemmer fra nord og det er behov for ressurser til å vise disse fram for et interessert og engasjert internasjonalt publikum. Kunstnerne burde også i høyere grad bli støttet når de deltar i kunstprosjekter i utlandet.

Vi ønsker at det i framtidens Norge finnes store og sterke festivaler *i vår landsdel* som kan fungere som plattform og møtested for et internasjonalt profesjonelt publikum. Scenekunsthøstfestivaler bidrar inn i kunstnerøkonomien ved å co-producere og presentere nye verk, de er en arena for diskurs og de sikrer feltets møte med publikum og fagfolk. Vi ønsker at disse festivalene utvikles som de viktige arenaer de er.

Til slutt ønsker vi oss at det nyetablerte nasjonale turnénettverket Dansenett Norge er velfungerende, at vi har etablert gode og sterke samarbeidsrelasjoner i alle regioner og at flere forestillinger blir vist for et stadig voksende publikum. Sentralt i dette arbeidet er at det er tilstrekkelig med menneskelige ressurser i regionene til å gjennomføre arbeidet for formidling av dans.

Derfor er det også viktig at arrangørene: lokale kulturhus, festivaler og engasjerte drivere av samfunnshus mv har ressurser til å ivareta tilrettelagte visningsrom, tilhørende utstyr og være godt vertskap for sitt publikum.

Lykke til med arbeidet!

Med vennlig hilsen
Dansearena nord



Susanne Næss Nielsen
Direktør
susanne@dansearenanord.no